

शोधनिर्देशक
वेदनिधि शर्मा
सहप्राध्यापक, त्रि.वि.

नित्यानन्द शर्माको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
नेपाली शिक्षण विभाग
महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दुस्रो पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

कान्ति भुषाल

परीक्षा रोल नं. : ५५००७७/२०६५-०६७

रजि.नं. : ६-१-५५-१७५-९८

त्रिभुवन विश्व विद्यालय

महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस

नेपालगन्ज, बाँके

वि.सं. २०६९

सिफारिस-पत्र

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्जको स्नातकोत्तर तह नेपाली द्वितीय वर्षका छात्रा कान्ति भुषालले यस नेपाली शिक्षण विभागमा प्रस्तुत नित्यानन्द शर्माको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन नामक शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । अत्यन्त मेहनतका साथ तयार गरिएको यस शोधकार्यबाट म पूर्ण सन्तुष्ट छु । अतः यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति- २०६९।०८।

शोधनिर्देशक
वेदनिधि शर्मा
सहप्राध्यापक, त्रि. वि.

महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज, बाँके

त्रिभुवन विश्व विद्यालय
महिन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षण विभाग
नेपालगञ्ज

स्वीकृति-पत्र

स्नातकोत्तर तह नेपाली द्वितीय वर्षका छात्रा कान्ति भुषालद्वारा यस नेपाली शिक्षण विभागमा प्रस्तुत नित्यानन्द शर्माको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन नामक शोधकार्यलाई नेपाली विषयमा स्नातकोत्तर तह उपाधिका निम्ति स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्रको मूल्याङ्कन समिति

.....
वेदनिधि शर्मा
शोधनिर्देशक

.....
बाह्य परीक्षक

.....
महानन्द जोशी
विभागीय प्रमुख

मिति- २०६९।०८।

कृतज्ञताज्ञापन

‘नित्यानन्द शर्माको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन’ शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज मानविकी तथा सामामाजिकशास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षण विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँपत्रको प्रयोजनका लागि तयार गरिएको हो । आफ्नो व्यस्त समयका बीच पनि यो शोधपत्र तयारीका सन्दर्भमा आफ्ना अमूल्य समय मेरो निम्ति अति नै सौहार्द्रपूर्ण निर्देशन एवम् ज्ञानवर्द्धक सल्लाह, सुझाव र सामग्री दिएर अविष्मरणीय सहयोग गर्नुहुने आदरणीय गुरु वेदनिधि शर्माज्यूप्रति म सदा ऋणी रहनेछु । उहाँले लगाउनु भएको गुण म कहिल्यै बिसर्ने छैन ।

प्रस्तुत शीर्षकमा अध्ययन गर्न स्वीकृति प्रदान गरी शोधपत्र लेख्ने अवसर प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख उपप्राध्यापक महानन्द जोशीज्यूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो शोधपत्र तयार गर्ने समयमा सदैव प्रेरणा, सहयोग गर्ने जीवनसाथी प्रमोदकुमार रेग्मी साथै छोरा प्रकान्त रेग्मी प्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । त्यसैगरी शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सामाग्री सङ्कलन गर्दा अविष्मरणीय सहयोग गर्नुहुने शोधनायक नित्यानन्द शर्मा साथै उहाँका परिवारहरूप्रति आभारी छु ।

कुनैपनि भर्को नमानेर छिटोछरितो र शुद्ध रूपमा टङ्कण गरी सहयोग गर्नु हुने न्यु लुम्बिनी पुस्तक पसल, नेपालगन्जका सञ्चालक सबिन लुईटेलप्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस नेपालगन्ज नेपाली विभागसमक्ष पेस गर्दछु ।

२०६९।०८।१८

कान्ति भुषाल

त्रिभुवन विश्व विद्यालय
महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षण विभाग
नेपालगन्ज, बाँके

२०६९

विषयसूची

पृष्ठ सङ्ख्या

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय

१.१ शोध शीर्षक	१
१.२ शोधकार्यको प्रयोजन	१
१.३ विषय परिचय	१
१.४ समस्याकथन	२
१.५ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७ शोधकार्यको औचित्य र महत्व	५
१.८ शोधकार्यको सीमाङ्कन	५
१.९ शोध विधि	५
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	६

दोस्रो परिच्छेद

कथाको सैद्धान्तिक स्वरूप

२.१ कथाको सैद्धान्तिक परिचय	७
२.१.१ कथाको व्युत्पत्ति	७
२.१.२ कथाको परिभाषा	८
२.१.३ कथाका तत्व	१०
२.१.४ नेपाली कथाको विकासक्रम	१५

तेस्रो परिच्छेद

नित्यानन्द शर्माको जीवनी, व्यक्तित्व र साहित्यिक यात्राको अध्ययन

३.१ कथाकारको जीवनी	२४
३.१.१ जन्म र जन्मस्थान	२४

३.१.२ शिक्षा दीक्षा	२४
३.१.३ पारिवारिक जीवन	२६
३.१.४ साहित्यिक क्षेत्रको संलग्नता	२८
३.१.५ लेखनको प्रेरणा र प्रभाव	२८
३.१.६ साहित्यिक र सामाजिक संघसंस्थासँग संलग्नता	२९
३.१.७ सम्मान, पुरस्कार	३१
३.१.८ आर्थिक स्थिति	३२
३.१.९ नित्यानन्द शर्माको व्यक्तित्व	३३
३.१.१० शारीरिक व्यक्तित्व र स्वभाव	३३
३.१.११ पेशाकर्मी व्यक्तित्व	३४
३.१.१२ समाज सेवी / धार्मिक व्यक्तित्व	३४
३.१.१३ राजनीतिक व्यक्तित्व	३५
३.१.१४ कवि व्यक्तित्व	३५
३.१.१५ एकाङ्की नाटक व्यक्तित्व	३७
३.१.१६ सम्पादक व्यक्तित्व	३७
३.१.१७ खोज अन्वेषक व्यक्तित्व	३८
३.१.१८ कथाकार व्यक्तित्व	४१

चौथो परिच्छेद

नित्यानन्द शर्माका कथाहरूको विश्लेषण

४.१ प्रतिक्षा कथाको सन्दर्भ	४२
४.२ प्रयाश्चित कथाको सन्दर्भ	४५
४.३ विछोड कथाको सन्दर्भ	४८
४.४ अधुरो रेखा कथाको सन्दर्भ	५२
४.५ प्रतिज्ञा कथाको सन्दर्भ	५६
४.६ वचनवद्धता कथाको सन्दर्भ	५९
४.७ क्षमा कथाको सन्दर्भ	६३
४.८. परिणति कथाको सन्दर्भ	६६
४.९ धोखा कथाको सन्दर्भ	६९
४.१० अन्तद्वन्द्व कथाको सन्दर्भ	७२

४.११ स्मृतिका पानाहरू कथाको सन्दर्भ	७५
४.१२ बाँच्ने रहर कथाको सन्दर्भ	७७
४.१३ आरुकोबाट कथाको सन्दर्भ	८१
४.१४. विवशता कथाको सन्दर्भ	८४
४.१५ पछुतो कथाको सन्दर्भ	८७
४.१६ कति बोकेर हिड्ने रित्तो जीवन कथाको सन्दर्भ	९०

पाँचौं परिच्छेद

उपसंहार

९४

सन्दर्भग्रन्थसूची

परिशिष्टाङ्क

शोधनायक : नित्यानन्द शर्मा

जन्म : वि.सं. २००९ साल चैत्र (१५ मार्च १९५३)